

F 71

1433-5

Leto IX.

Ljubljana, za januar 1914.

E 904 0725

Št. 1.

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaja dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

V boj proti žganju-alkoholu!

Mislimo, da ne moremo z večjim pridom pričeti novega letnika „Občinske Uprave“, nego da se v prvem članku pridružimo bojevnikom proti moralni kugi, ki povzroča največ socialnega gorja in bede v nešteti družinah, — deželi in občinam ogromnih stroškov — na eni strani deželi za oskrbo v bolnici in blaznici, — na drugi strani pa občinam za ubožno in hiralsko oskrbo. — Ta kuga, — kleti sovražnik našega naroda, je alkohol, predvsem žganje, pa tudi nezmerno uživanje opojnih pijač sploh.

Zatreti se to zlo pač ne da, vendar pa s pomočjo poklicanih faktorjev znatno omejiti.

Državna in tudi avtonomna oblastva v tem oziru lahko silno mnogo store.

Državna oblastva predvsem z vso strogostjo v izvrševanju postavnih določil že na podlagi obrtnega reda. — Na vsak način se naj ne izdajajo nove koncesije za žganjetoče, stare po možnosti omeje, zlasti pa brezpogojno zatro one žganjarske beznice, v kojih se gode stvari, kakršnih ne smemo niti omenjati in ki jim je izvor le v nezmernem žganjepitju. — Če bodo državna oblastva tu posegala vmes z vso opravičeno brezobzirnostjo, in vporabila postavna sredstva, ki so začrtana v § 139. obrtnega zakona (novele) iz leta 1907, — bo že v tem velik vspuh in otrta marsikatera solza . . .

Poznamo hudo rak-rano, ki se je zajedla v pre mnogih krajih naše domovine v živo telo ljudstva, ki utegne imeti zle posledice. — V mislih imamo razne zakotne žganjetoče brez vsakršnih koncesij. — Jih je precej po deželi, — poznamo jih iz lastne skušnje! In — žalibog — so razne slaboglasne ženske, ki se pečajo po raznih bajtah ne-le z nedovoljeno prodajo in s točenjem žganih pijač, ampak tudi — naj se pove še to! — tudi s prodajanjem svoje ženske

časti. — Marsikateri gg. dušni pastirji nam bodo potrdili, da je vse to res, kar pišemo tu!

Tukaj mora državna uprava poseči vmes, — a s sodelovanjem vseh faktorjev, ki imajo besedo v javnem življenju, predvsem v sporazumu z županstvi in župnimi uradi. — Tukaj naj dá državna oblast nalog najstrožje vrste orožništvu, kajti mnogo hvaležnejši delokrog se nudi orožništvu v tem, da zasleduje prestopke, kojih preprečenje je za javni blagor tisoč in tisočkrat večje važnosti, nego zasledovanje raznih političnih „hudodelcev“ ob času volilne borbe, ko se greši nehote od ene in od druge strani.

Koliko zla in koliko pohujšanja mladine in nedolžnih otrok nastane v takih zakotnih luknjah, kjer se shajajo moški s pokvarjenimi ženskami — čestokrat omoženimi, kojih možje so v Ameriki in drugod po svetu; in koliko — popred poštenih rodbin — je propadlo na ta način.

Zabranjevanje plesnih prireditvev je tudi važen del protialkoholnega boja. — Kje se pač popije več nego na plesih?! Zato je sveta dolžnost vseh poštenih, dobromislečih in za obči blagor vnetih županov, da plesne prireditve kratkomalo odrekajo. — Vprašamo: — kdo pa ima sploh kako korist od plesa? Torej — proč ž njim!

Izmed važnih sredstev v boju proti pijančevanju je zlasti policijsko nadzorstvo nad gostilnami in žganjetoči, da ne ostanejo odprti te vrste lokali preko določene policijske ure. — Žal, da še do danes ni dokončno rešeno sporno vprašanje med državno in avtonomno oblastjo, kdo ima absolutno pravico, dovoljevati prekoračenje policijske ure. — Ne glede na to pa je dolžnost županstev kot lokalno-policijskih oblastev, pa tudi dolžnost orožnikov, v temeljena po njihovi službeni instrukciji, — paziti na to, da se točno drži policijska ura, tozadevni prestopki pa kaznujejo.

Poglavitno pa nam je na tem, da se omeji — kakor že rečeno — nezmerno žganjepitje. — Tu imajo besedo obrtna, t. j. politična oblastva. Nekatera okrajna glavarstva so — kakor smo čitali — že izdala ukaze glede zapiranja — odnosno prepovedi žganjetočev pred nedeljami in prazniki, kakor tudi na te dni za določeni dnevni čas. — Drugod še pogrešamo takih odredb. — Zato ne bo odveč, če seznanimo svoje čitatelje z odredbo, ki jo je v tem zmislu izdala c. kr. deželna vlada vsem podrejenim političnim oblastvom, da jo na ta način otmemo pozabljivosti. — Ta naredba se glasi v slovenskem prevodu:

Ljubljana, 28. decembra 1899.

6303 Pr. — Z razpisom z dne 26. septembra 1899, št. 23.403, odnosno 1. decembra 1899, št. 35.963, je c. kr. ministrstvo za notranje stvari opozorilo, da je med sredstvi, ki so na razpolago v borbi proti alkoholizmu in njega socialnim, zdravstvenim in gospodarskim kvarnim posledicam, neoporečno eno najvažnejših to, da se omejijo obrtovanja, ki se pečajo z iztočem in prodajo žganja.

S tega stališča se je v svoječasno državnemu zboru predloženi zakonski načrt v omejitev pijančevanja, — ne glede na druge omejujoče predpise, — sprejela določba, po kateri bodi redoma prepovedano — imeti lokale, v katerih se točijo ali na drobno prodajajo žgane opojne pijače, odprte ob nedeljah in praznikih, odnosno v večernih urah predidóčega dne, ker se ravno nedelja in praznik ter predidóči večer porabljajo v največji meri za preobilo uživanje opojnih pijač in je navadno prav ta čas, ki je določen za telesni in duševni odpočitek, kritičen zlasti za one delavce, ki so težko v stanu upirati se zapeljivosti žganjetočev.

Predpisi ministrske odredbe z dne 3. aprila 1855, drž. zak. št. 62, ne morejo biti nasprotni takšni omejitvi obrtovanja, ker so že s cesarskim patentom z dne 20. decembra 1859, drž. zak. št. 227, v toliko derogirani, da je po določbah obrtnega reda mogoča omejitev izvrševanja obrtovanjskih pravic samo po obrtnih oblastvih in na podlagi določb obrtnega reda; temu pravnemu naziranju je tudi upravno sodišče dalo izraza v raznih svojih odločbah. Cesarski patent od leta 1859, je pač v tem pogledu nepopolen, ker nima določbe, ki bi izrečno pooblaščala obrtne oblasti, da z obrtno-policijskimi odredbami uredijo izvrševanje gostilničarske in krčmarske obrti, vsled česar so bile obrtne oblasti primorane, pomagati si tudi v naprej s predpisi ministrske odredbe z dne 3. aprila 1855, drž. zak. št. 62.

Omenjena pomanjkljivost zakona se je pa v dalekosežni meri spopolnila z novelo obrtnega reda od leta 1883., ker se je obrtnim oblastvom dalo pooblastilo, da v slučaju potrebe po svojem prevdanku obrtno-policijski uredijo gotove obrti in s tem tudi odrede začasne omejitve izvrševanja gostilničarske in krčmarske obrti.

Ker pa parlamentarna posvetovanja o prej omenjenem zakonskem načrtu — kakor znano — niso dospela do kakega zaključka, smatralo je c. kr. mini-

strstvo za notranje zadeve dogovorno s c. kr. trgovskim ministrstvom za potrebno, da se administrativnim potom izvrše odredbe, ki bi se zdele potrebne z ozirom na krajevne razmere v svrhu primerne ureditve žganjetočev ob nedeljah in ob sobotnih večerih, kakor po potrebi tudi ob praznikih, — dokler se ne doseže tak zakon. — Podlago za takšno odredbo dajejo, kakor prej omenjeno, določbe § 54, alin. 2., obrtne novele z dne 15. marca 1883, drž. zak. št. 39, po katerih je gostilničarska in krčmarska obrt podvržena obrtno-policijski ureditvi.

V zmislu gorenjih izvajanj se naroča c. kr. okrajnemu glavarstvu (mestnemu magistratu), da izda — ne da bi se pri tem skliceval(o) na ministrsko ali pa na današnje tuuradno navodilo — primerne odredbe v tem zmislu, da se za zapiranje žganjetočev ob nedeljah določijo morda opoldanske ure, ob sobotah pa morda peta-ura popoldne; ni pa izključeno, da se izjemoma za posamične okraje ali kraje radi posebnih krajevnih razmer odredi kaj drugega ali izjemno določijo drugačne ure za zapiranje.

Takšna odredba se pa ne razteza na gostilničarske in krčmarske obrti, katerim se je bilo podelilo dovoljenje za točenje žganih opojnih pijač v zvezi z drugimi v § 16, lit. a, b, c, f, obrtnega reda označenimi pravicami, in istotako ne na slaščičarnarje in na mandoletno pekarsko obrt, v kolikor se izvršuje v teh trgovinah točenje takih pijač le kot postranska obrt.

Kot kriterij (merilo) za to ima veljati znesek po § 11 zakona z dne 23. junija 1881, drž. zak. št. 62, določene davščine.

Samo po sebi je umevno, da bo c. kr. okrajno glavarstvo (mestni magistrat) radi nadzorstva moral(o) to okolnost za vsakogar izmed zadevnih obrtnikov imeti v evidenci, in da bo istotako imelo z vso skrbnostjo in natančnostjo vršiti vsa pretresanja v razjasnitev te evidence.

Kar se tiče omejitev predmetnih obrtovanj ob praznikih odnosno predidóčih delavniških popoldnevih, se bo treba ozirati na krajevne razmere odnosno na tiste praznike, ob katerih se nižji prebivalski sloji odnosno delavstvo posebno rado udaja preobilnemu uživanju opojnih pijač.

V tem pogledu se bo zadnje omenjena omejitev mogla posebe določiti le za gotove kraje.

Prestopki izdanih predpisov naj se radi njihovega uspešnega izvrševanja kaznujejo — in sicer oziraje se na določbe § 138 obrtnega reda.

Dalje se opozarja c. kr. okrajno glavarstvo (mestni magistrat), da imejiteljem žganjetočev sploh ne bo dajati dovoljenja, da bi smeli imeti žganjetoč odprt preko ur za zapiranje, določenih v zmislu gorenjih navodil.

O izvršitvi predstoječega razpisa je priloživši izvode izdanih razglasov predložiti motivirano poročilo v štirih tednih.

C. kr. deželni predsednik:

Hein, l. r.

Vsem c. kr. okrajnim glavarstvom na Kranjskem in mestnemu magistratu v Ljubljani.

Sodelovanje občin pri popisovanju „smrtovnic“ in sploh v zapuščinskih stvareh.

Deželni odbor je prejel od občine P. vlogo, v koji prosi županstvo za pojasnilo, če so občine dolžne izpolniti smrtovnice po umrlih v občini.

Došel je namreč županstvu dopis od okrajnega sodišča, v kojem stoji: „V veliki večini smrtnih slučajev ni nobene zapuščine. — Da bi se ljudem prihranila dolga pot na sodišče, se naprosi županstvo, da izpolni smrtovnice, kakor delajo tudi druga županstva v raznih kronovinah.“

K temu pripominja županstvo P. v svoji vlogi na deželni odbor: V slučaju kakega premožnega občana, ki bi umrl v občini, bi taka smrtovnica z obširnimi vprašanji povzročila veliko dela in mogoče še kako nepotrebno odgovornost.

Vsled tega se prosi deželni odbor za potrebno pojasnilo v tej zadevi, ker v občinskem redu ni določil, da imajo sodišča pravico ukazovati občinam.

Tako vprašanje je prejelo tudi naše uredništvo in smo na nje odgovorili pod št. 183 „Obč. Uprave“ št. 23/24 iz leta 1913. — Da bo pa stvar tem jasnejša, priobčujemo v sledečem še uradno pojasnilo deželnega odbora, iz kojega razvidijo županstva, da so postavno vezana sodelovati tudi v zapuščinskih stvareh, ker je cesarski patent z dne 9. avgusta 1854, drž. zak. št. 208, še vedno v veljavi kot zakon, enako tudi v odgovoru navedeni ukaz pravosodnega ministra, ki temelji na določbah tega cesarskega patenta.

Uradno pojasnilo deželnega odbora se glasi:

Št. 4.650. Na ondotno vlogo z dne 16. februarja 1914 št. 124 naznanja deželni odbor glede smrtovnic sledeče:

V § 31. cesarskega patenta od 9. avgusta 1854 je izrečeno, da določajo posebni predpisi, koliko pristoji sodelovanje v stvareh zapuščinske razprave občinam in njih predstojnikom.

Ker določa § 3. ukaza pravosodnega ministra od 28. junija 1850, drž. zak. št. 256, da naj vselej, kadar okrajni sodnik v zapis smrtovnice ne odredi katerega svojih uradnikov ali pa notarja, to uradovanje opravi občinski predstojnik, — se županstvo izvršitvi dobljenega ukaza ne bo moglo upirati.

Pripominja se, da je izdalo justično ministrstvo v nekem konkretnem slučaju (na predsedstvo višjega deželnega sodišča na Dunaju) ukaz z dne 16. junija 1884, št. 4.305, v kojem odreja, da se sme onim občinam, ki bi se branile sodelovati pri zapuščinskih razpravah, odposlati sodni komisar ali notar. Obenem se ima občina, ki se brani, takoj naznaniti justičnemu ministru.

Iz tega se da posneti, da bi morala tudi stroške takih komisij trpeti občina.

Za slučaj pa, da bi županstvo ne bilo v stanu, izvršiti dobljenega naloga, ali pa da za vsestransko pravilnost napovedi ne more prevzeti jamstva ali odgovornosti, naj o tem sodišče nemudoma obvesti.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 26. februarja 1914.

Iz I. seje deželnega odbora kranjskega dne 3. januarja 1914.

Vodovodi itd.

Prošnja občine Novomesto za odpis dolga pri vodovodu se odkloni.

Ceste in mostovi.

Za zgradbo ceste Knežak-Bač se dovoli 50% dež. prispevek pod pogojem, da sklene cestni okrajni odbor svoj prispevek in da se zgradi ta cesta kot deželna cesta II. vrste.

Živinoreja.

V letu 1915 priredi deželni odbor veliko živinsko razstavo v Ljubljani. Letošnje leto se porabi za predpriprave.

Hudourniki.

Z regulacijo Narinskega potoka, za katero je deželni prispevek že dovoljen, se prične in c. kr. deželno vlado znova naprosi, da dovoli 70% državni prispevek tako, da bodo interesentje plačali le 15%.

Razno.

1. Dopis deželne vlade o Najvišji sankciji sklepa deželnega odbora glede pobiranja deželnih doklad v l. 1914 v dosedanji izmeri se vzame na znanje.

2. Sklene se statut nove deželne zveze za tujski promet in turistiko na Kranjskem, s katero je združena tudi centrala za domovinsko varstvo.

3. Na prošnjo posestnikov iz Vrbovega se dajo prizadetim potrebna pojasnila glede zložitve (komasacije) zemljišč.

Iz II. seje deželnega odbora kranjskega dne 10. januarja 1914.

Zdravstvo.

Zastopnikom deželnega odbora v zdravstvenem zastopu Ljubljana okolica se imenuje Miha Dimnik, deželni poslanec v Jaršah.

Občinske zadeve.

1. Vloga občine Moste pri Ljubljani za izločitev Zelene jame iz te občine in priklopitev k Ljubljani, dalje za priklopitev ozemlja med Grubarjevim kanalom in Ljubljano k občini Moste se pošlje mestni občini ljubljanski in občini Dobrunje v izjavo.

2. Deželni vladi se nasvetuje razpust občinskega odbora v Slavini radi upornosti napram deželnemu odboru.

Ceste in mostovi.

1. Vzame se na znanje konstituiranje novih cestnih okrajnih odborov in se določijo uradni sedeži:

Za cestni okraj Radeče — uradni sedež Radeče. Za cestni okraj Kostanjevica — uradni sedež Vel. Dolina. Za cestni okraj Ljubljana okolica — uradni sedež Št. Vid nad Ljubljano. Za cestni okraj Višnja gora — uradni sedež Višnja gora. Za cestni okraj Litija — uradni sedež Šmartno pri Litiji. Za cestni okraj Trebnje — uradni sedež Trebnje. Za cestni okraj Bled — uradni sedež Bled. Za cestni okraj Brdo — uradni sedež Moravče. Za cestni okraj Il. Bistrica — uradni sedež Trnovo. Za cestni okraj Cerknica — uradni sedež Cerknica. Za cestni okraj Idrija — uradni sedež Idrija št. 147. Za cestni okraj Kranj — uradni sedež Predoslje. Za cestni okraj Metlika — uradni sedež Metlika v poslopju hranilnice in posojilnice. Za cestni okraj Novomesto — uradni sedež Kandija. Za cestni okraj Lož — uradni sedež Lož. Za cestni okraj Krško — uradni sedež Krško. Za cestni okraj Kočevje — uradni sedež Kočevje. Za cestni okraj Senožeče — uradni sedež Senožeče. Za cestni okraj Škofjaloka — uradni sedež Škofjaloka. Za cestni okraj Vrhnika — uradni sedež Vrhnika. Za cestni okraj Vipava — uradni sedež Vipava. Za cestni okraj Trzič — uradni sedež Trzič. Za cestni okraj Črnomelj — uradni sedež Črnomelj. Za cestni okraj Postojna — uradni sedež Št. Peter na Krasu. Za cestni okraj Kamnik — uradni sedež Kamnik. Za cestni okraj Radovljica — uradni sedež Radovljica. Za cestni okraj Mokronog — uradni sedež Mokronog. Za cestni okraj Kranjska gora — uradni sedež Kranjska gora. Za cestni okraj Logatec — uradni sedež Dol. Logatec. Za cestni okraj Žužemberk — uradni sedež Žužemberk. Za cestni okraj Vel. Lašče — uradni sedež Dobropolje.

2. Za popravo občinske ceste v Veliki Bukovici, občina Trnovo, se dovoli 250 K podpore.

Vodovodi itd.

Za zgradbo vodovoda v Repnjah se dovoli 30% deželni prispevek in naprosi deželno vlado za državni prispevek.

Hudourniki.

Sklene se nadaljevati regulacijo Mirne. Dela se izvršijo v lastni režiji kakor dosedanja.

Gasilstvo.

Dovolijo se podpore gasilnim društvom: v Mošnjah 400 K, v Sorici 100 K, v Selcah 200 K, v Hruševju 300 K, v Rovtah 300, v Boh. Bistrici 400 K in na Dovjem 300 K.

Razno.

1. Za učence na Zadržni šoli se dovoli 1.000 K.
2. Mlekarski zvezi se izplača že dovoljena podpora 10.000 K.
3. Kitarški zadrugi v Domžalah se dovoli 3.000 K podpore.

Iz III. seje deželnega odbora kranjskega dne 24. januarja 1914.**Šolstvo.**

1. Dovolijo se razširjenje ljudske šole v Litiji v štiri-razrednico.

2. Prošnje učiteljev, ki obiskujejo risarski tečaj v Ljubljani, da se njihovi suplenti plačajo iz normalno-šolskega zaklada, se odkloni, ker d. o. nima od deželnega zbora tozadevnega pooblastila.

Občinske zadeve.

Dogovor občine Vipava z vojaškim erarjem v zadevi zgradbe vojašnice v Vipavi se ne odobri, ker je kvaren občini.

Živinoreja.

1. V živinozdravniški tečaj na Grmu se sprejme 14 gojencev.

2. Živinorejski zadrugi v Košani se dovoli za nabavo živinske tehtnice 800 K podpore.

Ceste in mostovi.

Poslovník za cestne odbore in službeno navodilo za cestarje se razpošlje cestnim odborom v izjavo z naročilom, da se o njih obravnava v seji. Nato se skliče v Ljubljano skupen posvet vseh cestnih načelnikov, kjer se bo obravnavalo glede poslovanja v zmislu novega cestnega zakona.

Gasilstvo.

Dovolijo se podpore: gasilnemu društvu v Podpeči 250 K in v Prečni 33% prispevka od proračunanih stroškov v najvišjemu znesku 918 K.

Razno.

Sklene se proučevati vprašanje o zakonu glede obrtno-nadaljevalnih šol.

Iz IV. seje deželnega odbora kranjskega dne 31. januarja 1914.**Šolstvo.**

Na prošnjo šolskih sester v Repnjah za podporo v svrhu zgradbe novega šolskega poslopja se sklene stopiti v stik z lokalnimi faktorji radi prispevkov.

Vodovodi itd.

1. Zgradba vodovoda za Staritrg in okolico se odda podjetniku Kunz v Moravskih Hranicah.

2. Odobri se poročilo na deželni zbor v zadevi vodovodne zadruga v Logatcu.

Deželna banka.

Deželnemu zboru se predloži poročilo v zadevi revizorjev za deželno banko.

Gasilstvo.

Dovolijo se podpore gasilnim društvom: v Št. Vidu pri Vipavi 200 K, v Naklem 800 K, v Stariloki 200 K, v Trebelnem 300 K, na Dobravi 350 K, v Zasipu 300 K in v Gorjah 400 K.

Razno.

Pritožba bolniške blagajne predilnice Gassner in Glanzmann v Tržiču, da ji pošilja upraviteljstvo deželne bolnice v Ljubljani le slovenske dopise in račune, se odkloni, ker se je že več let tako poslovalo in ker je bolniška blagajna po zakonu dolžna sprejemati dopise v vseh v Avstriji veljavnih jezikih.

Vprašanja in odgovori.**1. Županstvo St. V.**

Vprašanje (na d. o.):

Pri nas se je zvršila volitev zaupnikov v posredovalni urad že pred skoro dvema leti. — Izvoljeni zaupniki so izvolitev sprejeli in županstvo je preskrbelo potrebne knjige in tiskovine. Ko pa je povabil župan zaupnike k zaobljubi, so se ti premislili in niso hoteli storiti zaobljube, predsednik tudi ni hotel prevzeti poslovanja, zato ni pričakovati, da bi v takih razmerah posredovalni urad sploh mogel pričeti z njim. — Prosimo pojasniti: Ali se morejo zaupniki prisiliti k izvrševanju svoje službe, ker so izvolitev sprejeli in se še-le pozneje premislili?

Odgovor (ur. pojasnilo d. o.):

Po § 5. zakona z dne 27. septembra 1911, dež. zak. št. 45, se tudi že izvoljenih zaupnikov posredovalnega urada ne more prisiliti, da bi obdržali svoje mandate, četudi so svoječasno izvolitev sprejeli.

Predvsem naj jih županstvo zasliši, da podado izjave, če odlože mandate, ali pa se samo protivijo izvrševati svoje posle.

Ako odlože mesta zaupnikov, potem je stvar občinskega odbora, da izvoli namesto njih druge.

V slučaju pa, da sploh ni pričakovati v ondotni občini uspešnega poslovanja posredovalnega urada, bo odredil deželni odbor po določbah zadnjega odstavka § 1. navedene postave, da se pridruži ondotna občina k posredovalnemu uradu kake sosedne občine.

2. Gospod I. Ž. v P.

Vprašanje:

Kot krajni šolski nadzornik prosim pojasniti v sledeči zadevi. — Učitelj je kaznoval nekaj šolarjev z zaporom. Pustil jih je same v šoli. Eden izmed njih je poškodoval peč; kdo je bil dotični, nam je znano; manjka mu malo do 14 let in bo imel premoženje; varuh mu je nek odvetnik.

Kdo se more prisiliti, da plača odškodnino, ki jo določi pri cenitvi izvedenec? Ali je tu krivda na šolarju ali na učitelju, ker jih je pustil brez nadzorstva?

Odgovor:

Na učitelju je krivda le v toliko, da ni šolarjev nadzoroval, kakor predpisuje šolska postava. V tem oziru je pač odgovoren šolskim oblastvom; če bi se ga pa moglo delati odgovornega za škodo, ki so jo napravili šolarji (ali eden izmed njih) vsled nezadostnega nadzorstva, — je vprašanje. Razsojati bi moralo o tem sodišče potom civilne pravde.

Ker pa sami pravite, da Vam je krivec znan, in se ta svojega dejanja gotovo tudi zaveda, saj je storil poškodbo bržkotne iz zlobnosti, — je za dejanje vspricho svoje starosti tudi odgovoren. — Ker ima vrh tega tudi premoženje, ki je opravlja varuh, je ta dolžan plačati storjeno škodo po določbah občnega državlanskega za-

konika. Krajni šolski svet naj se torej po tozadevnem sklepu obrne na fantovega varuha s povabilom, da poravnava škodo, kar bo dotičnik kot odvetnik gotovo tudi storil.

3. Županstvo Slivnica.

Vprašanje:

Tu je lastnik zemljišča, ki je dovolj obsežno, da ima pravico do svojega lastnega lova. — Ali se zgubi ta pravica do lastnega lova, ako zemljišče razdvoji železniška proga in ni potem nobena od obeh polovic dovolj obširna? Pri zgradbah železnic se privzame navadno več ali manj zemljišč k progi.

Odgovor:

V § 5. cesarskega patenta z dne 7. marca 1849, drž. zak. št. 154, je pač določeno, da gre lastni lov le pri zvezani zemljiški celoti v izmeri najmanj 200 oralov (= 115 hektarov). — To zemljišče je lahko v več občinah, vendar pa se mora držati tako skupaj, da se lahko gre po njem, ne da bi bilo treba stopiti na tuj svet.

Po judikaturi upravnega sodišča (Budw. 277) javna pota in vodovja, železnice s pripadki, vaški (javni) prostori in ribniki (bajarji) — ne pretrgajo te zveze zemljiške celote, vendar se javna pota, zazidana stavbišča i. dr. ne smatrajo za lovski teren in se ne prištevajo loviščem.

Zemljišča, med kojimi so javna pota, železnice, itd. se smatrajo le tedaj za zvezana, če leže druga drugim ravno nasproti.

Take poti, železnice in njih pritikline, reke in potoki, ki prekrizavajo zemljiški prostor, ne utemeljujejo nobenega presledka njegove nepretrganosti.

Če pa leže zemljišča tako, da je le po tujem svetu mogoče priti od enega na drugega, potem se pa ne morejo smatrati za zvezana (vzdržema ležeča). V novem lovskem zakonu bo to tudi natančno določeno.

V Vašem slučaju zadnje najbrž ne bo, ker so na več krajih javni prehodi čez železniški tir, ki torej zemljišča ne loči v dvoje celot, ampak se to smatra za enotno. — Sicer so pa politična oblastva poklicana odločevati v teh zadevah.

4. Županstvo v K.

Vprašanje:

V naši občini je izplačeval prejšnji župan skozi 4 leta občinskemu tajniku previsoko mesečno plačo — v kljub izrečnemu sklepu občinskega odbora, ki je natančno določil plačo tajniku. Vsled tega je oškodovana občina za 1143 K. Pri sklepanju o računih in proračunih so župan in njegovi somišljeniki točko o tajnikovi plači vselej previdno spravili z dnevnega reda, da ne bi kdo ugovarjal previsoki plači. Ker so bili v odboru večinoma županovi somišljeniki, ki niso računov nikdar natančno pregledali, so bili računi in proračuni vedno odobreni. — Pred dvema leti je tajnik zapustil službo, ker mu je novi odbor znižal plačo. — Ali je mogoče, — od koga in na kakšen način zahtevati povračilo preveč izplačane in prisvojene vsote?

Odgovor:

Predvsem opozarjamo, da je ta zadeva zasebno-pravnega značaja in bi se dala rešiti le potom civilne pravde pred rednim sodiščem. V to svrhu bi moral občinski odbor storiti sklep, če naj se zahteva povračilo neopravičeno izplačanih zneskov in kdo naj jih plača. Vsekako jih je dolžan povrniti dotični, ki jih je prejel, a če se razširi morebitna tožba tudi proti bivšemu županu, bi se dalo zagovarjati tudi to. — Seveda niti

z daleka ne moremo slutiti, kakšen utegne biti izid pravde, ki je vsekako dvomljiv, ker stoji nasproti sklepu občinskega odbora glede tajnikove plače — dejstvo, da so bili proračuni in letni računi — vsaj formalno odobreni.

Naše mnenje pa je, da mora biti glede tajnikove plače merodajen oni sklep obč. odbora, v kojem se mu je določila, iz česar bi sledilo, da ima občina pravico zahtevati povračilo preplačanih vsot. — Za kako pravdo se pa ne ogrevamo.

5. Županstvo Črn.

Vprašanje:

Nek tukajšnji občan K. se je izselil pred 22 leti v Pulj. — Tam je bival nepretrgoma 12 let, na to je odšel za 3 leta na Reko, odtod pa se zopet vrnil v Pulj, kjer biva sedaj zopet 7 let. Dotični zahteva od tukajšnje občine domovinski list za svojega sina. Prosimo pojasniti: Ali je treba čakati še 3 leta, da bo dobil K. domovinsko pravico v Pulju, ali se more ta občina prisiliti, da ga sprejme v domovinsko zvezo na podlagi prve dobe 12-letnega bivanja v dotični občini ne glede na to, da je to bivanje pretrgal, ko se je izselil za tri leta?

Odgovor:

Dotični je vsekako prostovoljno pretrgal svoje bivanje v Pulju — z ozirom na daljšo dobo bivanja na Reki brez dvoma tudi z namenom, da se ne vrne več —, zato se mu triletna doba odsotnosti nikakor ne more šteti v priposestvovalno dobo za pridobitev domovinske pravice. Pač pa je imel K. to pravico že pridobljeno, predno se je preselil na Reko. — Zaradi tega bi bila Vaša občina po § 4. domovinskega zakona iz leta 1896. lahko uveljavila to pravico pet let po njegovi preselitvi na Reko, sedaj pa to ni več mogoče, ker je rok zamujen. K. mora torej bivati v Pulju še nadaljna tri leta, da z nova priposestvuje ondi domovinsko pravico. — Iz tega sledi torej, da se izročitvi domovinskega lista ne morete upirati.

6. Gospod L. Kr-j.

Vprašanje:

1. Ali je občina dolžna plačevati za bolnike v deželni bolnici, oziroma v bolnici usmiljenih bratov?

2. Ali ne plača za one bolnike, ki nimajo lastnega premoženja, vse stroške v deželni bolnici — deželni odbor, oziroma v bolnici v Kandiji — usmiljeni bratje sami?

Odgovor:

Bolniški oskrbni stroški nikakor ne zadenejo občin. Za revne deželane jih plača za oskrbovanje v javnih bolnicah, predvsem torej v deželni bolnici, — deželni zaklad. — Pač pa je občina dolžna plačati morebitne prevozne stroške, če jih ne more plačati bolnik sam odnosno njegovi svojci.

V bolnici usmiljenih bratov v Kandiji se zdravijo ubogi bolniki na stroške zavoda samega, ki se vzdržuje s podporami od strani zasebnikov (prostovoljnimi doneski) in s podporami javnih korporacij, dežele, občin, zdravstvenih okrožij, itd.

7. Županstvo v Kol.

Vprašanje:

Nek tukajšnji občan je bival v drugi občini (na Štajerskem), a je umrl pred 8 leti, ne da bi bil sprejet v ondotno občino. Dvakrat smo sedaj prosili za sprejem,

a vselej brez uspeha, ker je umrl. Ima pa še družino, za katero bi radi, da bi jo sprejela občina bivališča.

Kam se hočemo obrniti?

Odgovor:

Po § 4. domovinskega zakona z dne 5. dec. 1896. drž. zak. št. 222, ste zamudili rok, ki je določen le na 5 let po smrti. — Lahko seveda prosite dotično občino za sprejem vdove v domovinsko zvezo, toda mladoletni otroci ostanejo po § 6. in § 13. domovinskega zakona z dne 3. decembra 1863, drž. zak. št. 105, pristojni v Vašo občino, v kateri je imel oče ob svoji smrti domovinsko pravico.

Sprejemu matere-vdove pa se občina bivališča ne bo mogla upirati, če so sicer dani za to postavni pogoji. Prosto Vam je seveda, da prosite tudi za sprejem mladoletnih otrok.

8. Gospod V. Š. v D. L.

Vprašanje:

Ali imajo naše občine kako sredstvo, da bi mogle zabraniti tujim, izvendržavnim tvrdkam, ki imajo pri nas svoja podjetja, da bi ne smele nastavljeti ali imeti zaposlene le tuje delavce iz svoje države, ker je v občini za taka navadna dela dovolj domačih in sposobnih delavcev na razpolago, ki so brez zaslužka.

Odgovor:

Občine nimajo prav nobenega sredstva, s kojim bi mogle prisiliti tuje tvrdke, da bi morale jemati delavce izmed domačinov. — Tega ne more storiti niti država, ki ima vse drugačno moč, a je navezana na razne državne pogodbe. Edino, kar občine lahko izvršujejo nasproti tujim državljanom, je v § 10. občinskega reda vtemeljena izgonška pravica, če so dani za uporabo tega sredstva zakoniti predpogoji.

9. Gospod V. Š. obč. odb. v D. L.

Vprašanje:

Ali se da preprečiti, da bi posestniki, ki imamo posestva (brez hiš) v tuji župniji, morali plačevati davek oziroma doklade na direktne zemljiške davke za cerkvene potrebščine dotične cerkve, za koje nas kot tuje župljane ne veže dolžnost plačevati prispevke?

Odgovor:

Po zakonu z dne 31. decembra 1894, drž. zak. št. 7 ex 1895, so dolžni prispevati za farne potrebščine v zmislu § 36. postave z dne 7. maja 1874, drž. zak. št. 50. in v to svrhu plačevati doklade tudi vsi oni, ki sicer ne stanujejo v okrožju dotične farne občine, imajo pa ondi posestva, — po razmerju davka, ki je predpisan od posestev, ki leže v dotični farni občini.

Iz tega sledi, da se plačilu prispevkov potom doklad za sosedno župnijo v navedeni izmeri ne morete upirati.

10. Kat. slov. izobr. dr. v Moz. (Št.)

Vprašanje:

Kat. slov. izobraževalno društvo v Moz. ima svoje društvene prostore v neki hiši brezplačno že od l. 1907. Dne 24. m. m. je poslal lastnik dotične hiše svojega hlapca k enemu odborniku z naročilom, da mora društvo izprazniti prostore tekom 14 dni. Ta odbornik mu je pa sporočil, da naj pošlje pismeno odpoved na predsednika društva ali pa njemu, da jo on predloži odboru odnosno predsedniku. Tega hišni posestnik ni storil, pač pa se je baje izrazil, da bo zmetal vse društvene stvari na cesto, ako ne bodo prostori prazni

v tem času, češ da ima za to pravico, ker društvo ne plačuje najemnine. — Prosimo pojasnila:

Ali ima hišni lastnik res pravico, da odpove prostore samo na 14 dni, čeravno so brezplačni, dalje ima-li pravico postaviti društvene stvari brez odboro-vega dovoljenja na cesto, če društvo prostorov ne sprazni v 14 dneh?

Društvo ne more dobiti v tako kratkem času primernih prostorov, a pogodbe nima društvo z lastnikom hiše nobene.

Odgovor:

Če ni bila sklenjena kaka pogodba — četudi po veljavnem ustnem dogovoru — in torej ni bil določen ali dogovorjen kak poseben odpovedni rok, potem je imel lastnik hiše pravico, določiti 14dnevni odpovedni rok.

Glede odpovednih rokov so merodajne določbe § 1116. občega državlanskega zakonika in § 560. civilno-pravdnega reda, (zakona z dne 1. avgusta 1895, drž. zak. št. 113). — Ker veljajo posebni predpisi glede odpovednih rokov na Štajerskem le za Gradec in okolico, pridejo v Vašem slučaju v poštev le gori omenjene določbe, zlasti točka 3., § 560. civ. pravd. reda, ki pravi, da se morajo najmi (najeta stanovanja), katerih pogodbeni doba je sicer daljša kakor en mesec, a ne dosega enega leta, — odpovedati vsaj 14 dni, vsi drugi najmi naposled pa vsaj osem dni poprej.

11. Županstvo C. pri V.

Vprašanje:

V tukajšnji občini je trgovec z mešanim blagom, ki prodaja tudi žganje. Kdo mu je dal dovoljenje za to, ni znano. Prodaja čez ulico, pa tudi doma. Žganje (tropinovec) kupuje v večjih množinah od tukajšnih kmetov in je nataka sam v majhne steklenice po $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{8}$ itd., potem pa zapečati steklenice s pečatnim voskom. Prosimo pojasnila:

1. Ali sme ta trgovec sam žganje natakati v steklenice, jih pečatiti in prodajati?

2. Ali bi bilo mogoče tako razprodajanje žganja ustaviti, oziroma katere oblasti mu smejo dati dovoljenje za prodajo?

Pripomnimo, da je bil dotični trgovec že kaznovan s 40 K globe, ker je točil žganje v svoji hiši, dalje da se je izrazil, da mu nihče ne bo ustavil prodaje žganja.

Odgovor:

Po § 15., točka 15. novele k obrtnemu redu, (zakon z dne 5. februarja 1907, drž. zak. št. 26), spada točenje in prodaja žganih opojnih pijač na drobno enako gostilničarskim in krčmarskim obrtnim med koncesionirane obrti. — **Točiti** torej dotični trgovec žganja v svojih prostorih **ne** sme, če nima tozadevne koncesije, ki jo izda politično kot obrtno oblastvo (okrajno glavarstvo).

Kazen radi tozadevnih prestopkov se odmeri po § 132. navedene novele k obrtnemu redu, in so po § 141. navedenega zakona za to pristojna obrtna oblastva, v kolikor ne spada prestopki pred kazensko sodišče.

Pač pa nastopi lahko tudi kazen davčnih oblasti zaradi morebitne davčne prikrajšbe.

Prodaja žganih opojnih pijač v zaprtih posodah (steklenicah) v kakršnih koli množinah — pa je prosta obrt; tozadevna določila ureja državni zakon št. 62 z dne 23. junija 1881. — Priglasiti pa se mora obrtnemu oblastvu tudi ta prodaja, — in je

za njo predpisan poseben davek. Kdor izvršuje to prodajo, ne da bi popred plačal davščino, ga lahko kaznuje finančno oblastvo z globo v dvakratni do 12kratni izmeri onega zneska, za kojega je bil davek prikrajšan.

Polniti sme steklenice in jih zapečatiti trgovec sam.

Pripomniti je še, da se po določbah III. odstavka § 1. drž. zakona iz l. 1881. ne sme **točiti** žganja gostom v prostorih prodajalca, da bi je namreč ondi uživali, četudi ima pravico prodajati opojne pijače na drobno v odprtih posodah, — po takozvani prodaji „čez ulico“.

12. Županstvo Št. Jurij.

Vprašanje:

Ker je znano, da je več županstev v dvomih glede pravilnega postopanja pri odobritvi letnih občinskih računov, — prosimo, da se pojasnijo v „Občinski Upravi“ sledeča vprašanja:

1. Ali morajo biti občinski računi skozi 14 dni vsakemu na vpogled javno razpoloženi, predno jih odobri občinski odbor, in to počenši z dnem razglasitve po novem letu za račun pretečenega leta?

2. Ali naj županstvo takrat, kadar razpoloži občinske račune, razpoloži blagajniški dnevnik že zaključen od županstva, ali zadostuje, če so le vpisani posamezni dohodki in stroški na podlagi pobotnic in potrdil?

3. Ali mora župan vsakokrat, kedar gre pri občinski seji za odobrenje računov, oddati predsedstvo v zmislu § 43. občinskega reda svojemu namestniku, ali morda le takrat, kedar bi odbor ugovarjal proti računom?

Odgovor:

K 1. Glede razpoložitve računov pač ne more biti nikakega dvoma, ker so določila § 66. občinskega reda povsem jasna. V IV. odstavku tega paragrafa stoji dobesedno, da morajo biti letni računi vsaj 14 dni popred razpoloženi na vpogled, predno jih vzame odbor v pretres. — Dalje določa II. odstavek: „Ko leto poteče . . .“ torej lahko takoj po novem letu, — toda po preteku 14dnevne razpoložitvene dobe — najkasneje pa do konca februarja — mora župan predložiti občinskemu odboru račune za preteklo leto v rešitev. — Iz tega sledi nadalje — kar določa itak § 65. obč. reda, — da se morajo računi zaključiti z zadnjim (31.) dnem decembra, ne glede na morebitne dohodke ali izdatke, ki bi spadali še v preteklo proračunsko leto.

Pravico vpogledati račune in priloge ima vsak občan — ne glede na to, je-li davkoplachevalec ozir. volilec — ali ne.

K 2. Kako naj bo račun zaključen, tega občinski red sicer ne določa, vendar pa se razume samo po sebi, da je popoln le takrat, če je zaključen tako, da se razvidi iz njega prebitek odnosno primanjkljaj, ker le ta način odgovarja tudi proračunu. — Sicer imajo pa občani pravico vedeti, s kakšnim vspehom se je končalo računsko leto, česar bi ne mogli razvideti, če bi ne bil račun pravilno zaključen. — Pri tej priliki opozarjamo, da ima vsak občan pravico vpogledati tudi inventar.

K 3. Občinski red ne določa nikjer, da bi moral župan oddati predsedstvo, kadar polaga račun. Paragraf 43. odnosno § 44. določata le, kdaj se mora občinski starešinec oziroma odbornik vzdržati glasov

vanja odnosno se odstraniti; to pa se mora zgoditi le, kadar se ima sklepati o njegovih privatnih (za-sebnih) stvarih.

Glede predsedovanja in glasovanja v občinski seji, v kateri se obravnavajo občinski računi, veljajo tedaj tista določila kakor za druge občinske seje. Župan predseduje, daje pojasnila, odredi glasovanje itd. Le če bi bil stavljen predlog, da se kak izdatek ne potrdi ampak zahteva povračilo od župana, potem bi bil dan pri glasovanju o tem predlogu razlog § 44. obč. reda in bi torej župan moral pri tem glasovanju oddati predsedstvo ter se odstraniti. Samo ob sebi umevno bi tudi ne bilo umestno, da bi župan odločal o potrditvi računov s svojim glasom, če bi se pokazalo pri glasovanju enako število glasov za in proti.

Književnost.

Grafenauer „Zbirka slovenskih povesti. Izšel je ravnokar drugi zvezek te zbirke, ki ima namen, med našim ljudstvom gojiti in buditi veselje do dobrega berila in ki prinaša samo spise slovenskih pripovednikov. Drugi zvezek obsega nekaj Erjavčevih povesti in sicer: „Hudo brezno ali Gozdarjev rejnec“, „Ni vse zlato, kar se sveti“, „Izgubljen mož“, „Ena noč na Kumu“, „Mravlja“. Erjavec je eden naših najpriljubljenejših pripovednikov, ki je znan po zanimivosti svojih povesti ter po ljubkosti in mičnosti, s katero zna slikati naravo in njeno življenje. Ker slovensko ljudstvo tega pisatelja, čegar spisi so malokomu dostopni, po večini še vse premalo pozna, bo ta zvezek splošno prav dobro došel, tudi našim dijaškim in društvenim knjižnicam.

„Zbirka slovenskih povesti“ izhaja v založbi „Katoliške Bukvarne v Ljubljani“ in se odlikuje tudi po nizki ceni; vsak zvezek velja namreč samo 60 vin. Nudila bo lepo izbiro prvovrstnih spisov naših pisateljev, ki so poskriti v raznih listih, ali pa so priobčeni samo v dragih zbranih spisih, radi česar posamezniku navadno niso dostopni. Naša zbirka bo pa zbrala v posameznih zvezkih vse, kar je lepega, ter podala to našemu ljudstvu v lepi obliki in po najnižji ceni.

Raznoterosti.

Gasilstvo. Odbor „Kranjske deželne gasilske zveze v Ljubljani“ je sestavljen tako-le: Predsednik: Anton Belec, župan itd. v Št. Vidu nad Ljubljano. Podpredsednik: Andrej Mejač, posestnik, Komenda pri Kamniku. Zastopnik dež. odbora: Dr. Vladislav Pegan, deželni odbornik, Ljubljana. Tajnik (imenovan od dež. odbora): Fran Lavtižar, nadučitelj, Sp. Šiška. Odborniki: Jakob Jan, župan, Gorje; Fran Juvan, Gameljne; Ivan Rakoše, Straža; Fran Perovšek, Sv. Gregor; Jakob Marolt, Žerovnica pri Rakeku; Fran Tršar, župan,

Vrhnika. Namestniki: Fran Jakelj, Dovje; Julij Slapšak, Radovljica; Josip Fabjan, Črnomelj; Fran Hladnik, Idrija.

Za starinarje. Kranjsko okrajno glavarstvo razglaša: Ker se ponovno dogajajo slučajji, da se preiskujejo predzgodovinski grobovi (takoimenovani „tumuli“ ali gomile) od nevesčih ljudi na popolnoma nestrokovnjaški način ter se pri tem marsikak dragocen predmet poškoduje ali uniči in se na drugi strani izkopani predmeti često prodajajo v inozemstvo, ne da bi se ponudili preje na tuzemskih, pri tem v upoštevanje prihajajočih mestih v morebitni nakup. opozarja c. kr. okr. glavarstvo na naslednje predpise: 1. Nameravano prekopavanje predzgodovinskih in zgodovinskih nahajališč vsake vrste (tumuli, grobovi, ostanki naselbin itd.) v svrhu iskanja starinskih predmetov se mora poprej naznaniti c. kr. okrajnemu glavarstvu. 2. Tudi po navedenem naznanilu se ne sme poprej začeti s kopanjem, dokler ni potom c. kr. okrajnega glavarstva obveščeni konzervator, oziroma ravnatelj deželnega muzeja v Ljubljani določil način postopanja. 3. Za presojo lastninske pravice na naših predmetih so mero-dajna tozadevna določila obč. drž. zakonika. Vendar mora lastnik v slučaju, da bi jih nameraval prodati v inozemstvo, poprej naznaniti to c. kr. deželni vladi v Ljubljani v svrhu varovanja državne prekupne pravice. Prestopki teh predpisov se bodo v zmislu cesarske naredbe z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96, strogo kaznovali.

Koliko železa dajo avstrijski rudniki. Po poročilu c. kr. ministrstva za javna dela posnamemo podatke o dobivanju železne rude v avstrijskih deželah. Vseh rudniških podjetij za železo je bilo v l. 1912 le 24 res odprtih in imela so 6223 delavcev. Skupno se je izkazalo 29 milijonov kvintalov železne rude, skoro za 60% več kot l. 1911. Za topenje železa obstoji sicer 26 podjetij, a stoji jih ravno polovica in 5951 delavcev. Natopilo se je v teh plavžih 17 milijonov kvintalov surovega železa, ki je vredno 143 milijonov kron. Za topenje rude se je porabilo 18 milijonov kvintalov koksa in 50 milijonov kvintalov premoga v skupni vrednosti 59 milijonov kron. Velika večina surovega železa se izdeluje doma, le 1 milijon kvintalov gre čez mejo. Največ surovega železa prodamo na Ogrsko in v Italijo, nekaj tudi v Nemčijo, v Švico in nekaj malega tudi v Sev. Ameriko.

Listnica uredništva.

Kazalo (indeks) za lanski letnik „Občinske Uprave“ priložimo 2. številki, ker tega nismo mogli storiti že danes.